

תפארת רפאל

מיסודו של הראשון לציון מרן רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

עלון תורה והלכה לכל בני המשפחה

יוצא לאור ע"י תלמוד תורה ומפעלי חסד
"תפארת רפאל" עטרת שרה"
ע"ש רבי רפאל זביוני בן פינחס זצ"ל ע"ש מו' שרה זביוני בת דינה ע"ה
נוסדו בשנת תשכ"ז (1967) בתל אביב

פְּרָשַׁת: וַיֵּרָא

עלון מס': 1,988 | תשפ"ד

ליקט וערך: הרב רפאל זביוני שליט"א
רב בק"ק "תפארת רפאל" תל-אביב

העלון נוסד בשנת תשמ"ה (1985)
בידי הרב שלמה זביוני שליט"א

קִבְלָתְךָ, תָּנוּ גַם לְאַחֵרִים!

נערה למדה בסמינר לבנות "אור החיים" בבני ברק. מן המצטיינות הייתה, בעלת מידות טובות, נימוסין והליכות, יראת שמיים והקפדה במצוות, כפי שמתחנכים שם לתפארת. כשעמדה לסיים חוק לימודיה, הוצע לה להישאר שנה נוספת כמדריכה. אבל היו לה תוכניות אחרות, להמשיך לימודים ותחילת עבודה. כבר שוותה את העתיד במחשבתה, ולפיכך השיבה להצעה בשלילה. ערב אחד ישבה בחדרה ושקעה על שיעוריה, וחברה באה ואמרה: "הרב פרדו קורא לך". הצדיק הרב משה פרדו זצ"ל, מייסד "אור החיים" ומנהלו, נערץ היה על כל התלמידות. אמרה הנערה: "אני מסיימת את השיעורים, ואכנס למשרדו". כעבור כמה דקות באה חברת אחרת: "הרב פרדו בחוץ, הוא קורא לך". נרעשה הנערה: המנהל בחוץ, והיא הניחה לו לחכות! מיהרה לצאת, ומצאתו עומד במסדרון. פתחה בהתנצלות נבוכה, אבל הוא חייך את חיוכו הטוב והניף ידו בביטול, לא כדאי להתייחס לכך, "בתי, באתי כדי לומר לך דבר אחד: קבלת, תני גם לאחרים, ערב טוב". והוא פנה והלך. מובן, שקיבלה על עצמה את ההדרכה.

איזה משפט נפלא: "קבלת - תני גם לאחרים". האנטי תזה, התשליל של אנשי סדום ועמורה עליהם נקרא בפרשתנו: "תנו רבנו, אנשי סדום לא נתגאו אלא בשביל טובה שהשפיע להם הקדוש ברוך הוא. ומה כתיב בהם: ארץ ממנה יצא לחם - ותחתיה נהפך כמו אש. מקום ספיר אבניו, ועפרת זהב לו (איוב כח, ה) אמרו: וכי מאחר שארצנו ממנה יצא לחם, ועפרות זהב לנו, למה לנו עובדי דרכים, שאינם באים אלינו אלא לחסרנו ממוננו. בואו ונשכח תורת רגל מארצנו!" (סנהדרין קט.). זו השקפה סדומית, שבעטיה איבדו את עולמם, את רכושם וחייהם כאחד!

יהודי מתחנך לתת, להעניק, קבלת יכול? תן! תן ביכורים, חלה, תרומה גדולה, מעשר, תרומת מעשר, מעשר שני, מעשר עני. תשמח ביכולת לתת, בזכות לתת: "ובא הלוי כי אין לו חלק ונחלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו למען יברכה ה' אלהיך בכל מעשה ידך אשר תעשה" (דברים יד, כט). יתן לך עוד ועוד כדי שתוכל לתת עוד ועוד!

חז"ל מספרים, שכאשר היה מגיע רוכל לסדום, היה כל אחד ניגש ונוטל ממנו פריט קטנטן, שן של שום, גרגר שומשום, וכך חוסלה כל הסחורה מבלי שירויח פרוטה, עוד הפסיד את הקרן. זה לא היה עושק לשמו, סתם רישעות. היה כאן רעיון מבריק. כאילו הסבירו לאותו רוכל מסכן: אל תכעס עלינו, תבין אותנו. כפי שאתה זועק חמס על שן של שום, על שום דבר, משום שזה נוטל גרגר והוא נוטל גרגר והכל מתחסל, כך פוחדים אנו מעזרה לזולת ופתיחת יד. כי יבוא עני ועוד עני, עוד רוכל ועוד פושט יד, ועושרנו יתפוגג. הסדומיים המסכנים, ליבנו עליהם.

ומעשה היה בנערה שהבחינה בעני מעולה. מזה שלושה ימים שלא בא לפיו דבר, כי הסדומיים שומרי חוק היו, והחוק אסר מתן אוכל לזרים. מה עשתה, הביאה לו אוכל בהחבא, בכד בו יצאה לשאוב מים, ונתפסה. ומספרת הגמרא: טחו את גופה בדבש והעמידוה על החומה, למען יראו וייראו. באו המוני דבורים ועקצוה למוות (סנהדרין קט.). גם זו לא הייתה אכזריות לשמה, גם כאן צפון רעיון חינוכי ברוח סדום: חשבת להיות בעלת חסד, מתוקה מדבש, הא? אבל הדבש מזמין דבורים עוקצות, על כך לא חשבת... מעקיצה אחת לא מתים, נכון. אבל הדבש מזמין נחילי דבורים. ומהם, מתים! זה מה שעלול לקרות לנו אם נהיה מתוקים מדי, מכניסי אורחים. נאום אנשי סדום.

כמה מנוגד כל זה להכנסת האורחים של אברהם אבינו. לא רק לנכונות שלו להכניס אורחים, לא זו בלבד שלא סגר דלתו, אלא קרע באוהלו ארבעה פתחים, לאותת מכל כיוון! וישב בפתח אוהלו כחום היום, שלא יפסיד עובר אורח, שלא ימלט מעיניו. ויותר מכך: קבע אוהלו בסמוך לסדום. כדי שמי שיגורש משם - ימצא מקום כאן! משום שאם יש מעלימי עין מן הצדקה, אם יש אטומי לב וקפוצי יד, מוכפלת החובה על צאצאיו של אברהם אבי האומה, עמוד החסד, שהוכיח לכל באי עולם שלא מפסידים ממעשי צדקה וחסד!

וְאִקְהָה פַת-לָחֶם (יח, ה) - אקה"ה ראשי תיבות למפרע: התר הגורה קודם אכילה, פת לח"ם ראשי תיבות: פן תבוא לידי חולי מעיים. כמובא במסכת שבת (דף ט) להתיר החגורה קודם האכילה. (הב"ח)

תחת הַעֵץ וַיֵּאכְלוּ: (יח, ח) - "ויאכלו" אותיות "וכאילו", שעשו עצמם כאילו אוכלים, כמו שפרש רש"י.

וְהָיָא-גַם-הוּא אַמְרָה אַחִי הוּא (כ, ה) - לכאורה היה צריך לכתוב: "וגם היא אמרה"? אלא, במדרש בראשית רבה דרשו חז"ל: "וגם היא" - לרבות את בני ביתו, לכן "היא" בראשי תיבות משמעו: הגר, ישמעאל, אליעזר - בני ביתם של אברהם ושרה, שגם הם לא גילו את סודה של שרה. (רבי חיים קנייבסקי)

וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם אֶלְקִים יְרָאָה-לוֹ (כב, ח) - "אלקים יראה לו", ראשי תבות אֵיל, רמז נרמז לו כי הקדוש ברוך הוא יזמין להם איל ויקריבו אותו תחת יצחק.

וַיָּבֵא אַבְרָהָם לֶסֶפֶד לְשָׂרָה וְלִבְנָתָהּ (כג, ב) - כששרה נפטרה כתוב "ויבא אברהם לספוד לשרה", מסביר רש"י: "מהיכן בא? מהר המוריה בא". זה בעצם היה תוכנו של ההספד. אברהם סיפר שהוליד את בנו לעקידה, ושרה, אימו הזקנה של הבן היחיד, נתנה את הסכמתה המלאה לכך. (ילקוט הדרוש)

לְעוֹלָם יְהֵא אָדָם זֶהִיר בְּכבוד אִשְׁתּוֹ, שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו, שנאמר (יב, טז): "וּלְאֲבָרָם הַיְטִיב בְּעֹבְרָהּ". וזה מה שאמר רבא לבני עירו - כבדו את נשותיכם כדי שתתעשרו. (בבא מציעא נט, א)

הַכְּנסַת אוֹרְחִים: על-ידי מצוות הכנסת אורחים זוכים לקבלת פני שכינה, כי מי שמכניס לביתו אפילו אורחים שאינם מהוגנים ומקבל את כולם בסבר פנים יפות, משיבים לו מידה כנגד מידה, והוא זוכה לקבלת פני שכינה גם אם אינו ראוי לכך". (ישמח משה) "כאשר בא אליך אורח נודד, עליך להראות לו את מקומו לינתו קודם שמגשימים לפניו את הארוחה, כדי שיאכל בשלווה" (רבי מנחם מענדל מקוצק) "לפעמים הכנסת-אורחים כרוכה בביטול תורה או בשמיעת קצת לשון הרע, ובכל זאת אין להתחשב בזה וצריכים לקיים את מצוות הכנסת-אורחים". (הבעל-שם-טוב)

שָׁנֻן פעם אחת הלך רבי שלום מקמינקה בדרך, ועבר ליד ביתו של חוכר עשיר. ביקש להיכנס אל הבית, להינפש מעט מעמל הדרך. כשנפתחה הדלת ראה החוכר את האורח ומיהר לקפוץ לתוך ארון ולהסתתר שם. אשתו ניגשה לדלת ואמרה: "בעלי איננו בבית". ואולם רבי שלום הבחין בקפיצתו של החוכר לתוך הארון, חיך ואמר למלווי: "חכמינו אמרו כי גדולה הכנסת אורחים מהקבלת פני השכינה". עכשיו אני מבין מדוע. כי משה רבנו, כשראה את השכינה, הסתיר את פניו בלבד, ואילו חוכר זה, כשראה אורח, הסתיר את כל גופו"...

מוֹשָׁגִים בַּיְהוּדוּת

חַשׁוּן

בט"ז בחשוון תש"י, התחיל מבצע "על כנפי נשרים" להעלאת יהודי תימן. המבצע כונה כך מתוך ספר שמות יט, ד: "וְאַשָׂא אֶתְכֶם עַל כַּנְפֵי נְשָׂרִים, וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלַי". המבצע כונה גם מבצע "מרבד הקסמים" וכן מבצע "ביאת המשיח". במבצע השתתפו מטוסי אל על ואלסקה איירליינס. עלו בו כ-50,000 עולים, רובם המוחלט מתימן.

בי"ח בחשוון ה'תרכ"א (1860), התקיימה חנוכת "משכנות שאננים", השכונה הראשונה מחוץ לחומות העיר העתיקה בירושלים, שנבנתה ביוזמת הפילנתרופ היהודי-אנגלי משה מונטיפיורי ז"ל.

בב' בחשוון ה'תשמ"ד (1983), נפטר המקובל ובעל המופתים הרב מרדכי שרעבי זצ"ל, מגדולי רבני עולי תימן, מייסד וראש ישיבת המקובלים "נהר שלום" בירושלים.

סִפּוּר הַשְּׁבוּעַ

גְּדוּל הַשְּׁלוֹם!

מסופר על יהודי שעבד בבית-מטבחיים (מקום בו שוחטים בהמות לבשר), כל בוקר בכניסתו למקום העבודה ובערב עת יצא מהמפעל, הוא פנה לשומר ובחיוך מלא ברכ: "שלום ובוקר טוב", "שלום וערב טוב". דבר אחד הוא לא ידע שאותו שומר כל כך מתרגש מזה שרק אחד מתייחס לנוכחותו בכל בוקר עד שהוא היה מחכה בכיליון עיניים לבואו ויציאתו... והנה יום אחד בסיום העבודה, השומר מחכה ומחכה וכל העובדים כבר יצאו ואין זכר לאיש וברכתו, לאחר שהוא ראה שהוא לא יוצא חשב בליבו שבטח הוא כבר יצא ופשוט לא שם לב, אבל מכיוון שהוא ידע שאף פעם לא קרה שהוא יצא בלא לומר לו: "שלום וערב טוב", ידע שמשום מה הוא מתעכב במפעל, ונכנס לבדוק מה פשר הדבר. כשנכנס למפעל הוא שומע זעקות עזרה מתוך המקפאיים של המפעל, לפתע הבין מה קרה, אותו אדם נתקע באחד המקפאיים וישר רץ לעזרתו והציל אותו מקיפאון ולמעשה בכך הציל את חייו...! יהודי עם מילה אחת טובה יכול להפוך עולמות... יכול להחיות בני אדם... אם נקדים כל אדם בברכת שלום, נוכל לחיות חיים מאושרים ושמחים יותר בחברה טובה ומתוקנת, לקרב את הגאולה ואת בנין בית המקדש...

יוסיף חֲכָמָה

סדום ועמורה ואשת לוט

בפרשתנו מסופר על הפיכת סדום ועמורה בגלל חטאתם כי כבדה. לפני ההפיכה היו ערי ככר הירדן מבורכות ופוריות. בבטן האדמה נמצאו מכרות זהב וכשהיו יוצאים לקטוף מפרי השדה בסדום, היו מוצאים זהב תחת השורשים. מרוב גאווותם של אנשי סדום, זנחו את המצוות והרחיקו אורחים מעירם. הם הציפו מים סביב העיר, כדי למנוע כניסה של אורחים וקצצו את האילנות כדי שלא יצמיחו פירות ועופות השמים לא ייהנו מהם. במדרש מובאים סיפורים שונים על רשעותם של אנשי סדום, כגון מי שזורק אבן על חברו ומקזו דמו, צריך המוכה לשלם למכה על טרחתו בהקזת הדם. מי שקיצץ את אוזן חמור חברו, קיבל את החמור עד שתגדל האוזן!...

בעל שפתי כהן הקדמון תלמיד האריז"ל מביא טעם למה נצטוו ליתן מלח על כל אכילה. כי סדום נחרבה בגלל שלא קיימו הכנסת אורחים ומצות צדקה והיתה כולה לגפרית ומלח, ולכן נצטוינו למלוח המאכלים כדי שנזכור להיזהר בהכנסת אורחים. חז"ל מבארים, שעפרה של סדום אינה מצמיחה גם במקום אחר, ואם ילקוט אדם עפר מאווירה של סדום וייתן בערוגה אחרת, אינה צומחת.

אשתו של לוט, שלפי פרקי דרבי אליעזר נקראה בשם עירית, הביטה אחורה בשעת ההפיכה והפכה לנציב מלח. חז"ל תולים את עונשה בקמצנותה בהיותה בסדום, שלא הסכימה לתת מלח לאורחיה ואף פרסמה את דבר ביאת המלאכים לבית לוט. הרלב"ג והחזקוני מסבירים על פי פשוטו של מקרא, שאשת לוט הביטה לאחורה וראתה את האדמה שהפכה למלח, ולא שהיא עצמה הפכה לנציב מלח. רבי יוסף בכור שור מפרש, שאשת לוט התעכבה ללכת, ולכן כיסה אותה הענן שהתפשט שהיה מלא גפרית ומלח, ולכן הפכה לנציב מלח, דהיינו מצבה שכולה מלאה מלח. נוסעים קדמונים ובהם יוסף בן מתתיהו הצביעו על עמוד בהר סדום שהוא נציב המלח של אשת לוט.

יוסיף דַעַת

תפילת מנחה

מדוע נתייחדה תפילת הצהריים לקוראה "מנחה" יותר מאשר שאר תפילות? - "ויאמר הנה האש והעצים ואיה השם לעלה" (כב, ז) במסכת ברכות (כו): מובא שיצחק תיקן את תפילת מנחה, שנאמר (להלן כד, סג): "ויצא יצחק לשוח בשדה לפנות ערב", ואין שיחה אלא תפילה. מבוואר מדברי הגמרא שאת תפילת מנחה תיקן יצחק לפני נישואיו עם רבקה, עי"ש בפסוקים, שרבקה פגשה אותו כשחזר מהשדה. אולם השל"ה הקדוש (בראשית פ' וירא תורה אור ד') מביא חידוש שיצחק תיקן את תפילת מנחה כבר בזמן עקידתו. וזה לשונו שם: "ומצאתי שלכך נקרא תפילת מנחה "מנחה" יותר משאר תפילות, הלא כל שאר תפילות הם מנחה שלוחה לה', אלא שאמר יצחק מה זה יש כאן עולה ולא מנחה סולת (שהרי קורבן עולה חייב בהבאת מנחת סולת), עמד ותיקן תפילה שתהיה במקום מנחה, על כן נקראת זאת התפילה של בין הערבים שתיקן יצחק "מנחה", שתקנה במקום מנחת סולת. ורמז לדבר "ונפש פי תקריב קרבן מנחה לה'" (ויקרא ב, א), היינו יצחק שמסר נפשו".

תמונות גדולי ומאורי ישראל וְהֵיוּ עֵינֶיךָ רְאוּת אֶת מוֹרֵיךָ" (ישעיהו ל"ב)

רבה של מקנס במרוקו הרב רפאל ברוך טולידאנו זצ"ל עם ה'אבא סאלי' הרב ישראל אבוחצירא זצ"ל

הראשון לציון רבינו יצחק ניסים זצ"ל עם הרה"ר לישראל הרב שלמה גורן זצ"ל והראשל"צ מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל

הרב בן ציון אבא שאול זצ"ל עם הרב יהודה צדקה זצ"ל ראשי ישיבת 'פורת יוסף' בירושלים

אימרת השבוע

"ידוע כי מידת הכנסת אורחים מידה עצומה נמשכת ממידת החסד שהיא ממידותיו של הקב"ה." (רבנו בחיי בן אשר)

מדור ההלכה על פי הראשון לציין הגאון
מזן רבינו עובדיה יוסף זצוק"ס

עֲשֵׂה לְךָ רֵב

דין לבישת בגדים וכסוי הראש

- א. יזהר להיות צנוע כשלושב או פושט את בגדיו, ולא יאמר הנני בחדרי חדרים ומי רואני, כי הקדוש ברוך הוא מלוא כל הארץ כבודו. וכל שדרכו להיות מכוסה ינהג בצניעות שלא יתגלה, מפני כבוד ה'. וימהר לקום בזריזות וללבוש בגדיו. וקטן שהוא בר הבנה יש להרגילו עוד מקטנותו להתלבש בצניעות.
- ב. יזהר בבגדיו שלא ילבשם באופן שיתגנה בעיני הבריות, שכל מי שאין דעת הבריות נוחה הימנו, אין דעת המקום נוחה הימנו, ואין תפילתו מקובלת לפני ה' ולכן יזהר כשלושב הבגד שלא יתהפך הצד הפנימי לחוץ וייראו התפירות. ויש לדקדק בזה אפילו בבגדים שתחת כל המלבושים, דמלבד הענין הנזכר, לבישת בגד הפוך גורם לשכחה. וכן יזהר שלא ינדוף ריח רע מבגדיו, וינהג בכל מעשיו כדרך כל הארץ, ובפרט לומדי תורה יזהרו בזה ביותר, שלא יאמרו עליהם אוי ללומדי תורה שהם מאוסים ומגונים. וכתב הרמב"ם, מלבוש תלמיד חכם מלבוש נאה ונקי, ואסור לו שימצא בבגדו כתם או שמנונית וכיוצא, ולא ילבש לא מלבוש מלכים שהכל מסתכלין בהן, ולא מלבוש עניים שהוא מבזה את לובשיו, אלא בגדים בינונים נאים.
- ג. כשלושב בגדיו [או רוחץ גופו] נכון שיקדים תחלה את הראש, מפני שהראש מלך על כל האיברים, וכן יקדים את הימין, שכן מצינו בכמה מקומות בתורה שימין חשובה אבל בפשיטת הבגדים וכן בחליצת המנעלים, יתחיל לפשוט צד שמאל, ולחלוץ מנעל שמאל, שזה כבודה של הימין.
- ד. כשנועל את מנעליו ינעל תחילה מנעל ימין, ולא יקשרנו, ואחר כך ינעל מנעל של שמאל ויקשרנו, ויחזור ויקשור של ימין. והטעם שמקדימים לקשור מנעל שמאל תחלה, מפני שלגבי קשירה מצינו שהתורה נתנה חשיבות לשמאל, שקושרין עליה את התפילין. ויש אומרים שהוא כדי להכניע את היצר שהוא בשמאל. ובמנעלים שאין בהם קשירה, ינעל תחלה מנעל ימין ואחר כך של שמאל. וכשחולץ מנעליו יחלוץ תחלה מנעל של שמאל ואחר כך של ימין. וגם בהתרת שרוכי הנעלים נכון להקדים להתיר את השרוכים של מנעל שמאל, ואחר כך של ימין.
- ה. אין ללכת ד' אמות בגילוי ראש, ואף אם אינו הולך אסור לשהות שיעור מהלך ד' אמות בגילוי ראש. ויש אומרים שהוא אסור מעיקר הדין, ויש אומרים שאינו אלא ממידת חסידות. ויש שמחלקים בזה בין תלמיד חכם שהוא אסור מעיקר הדין, לבין שאר כל אדם שהוא ממידת חסידות. ואף על פי שהעיקר לדינא שהוא ממידת חסידות, מכל מקום בזמן הזה יש להחמיר בזה יותר, כי כסוי הראש מעיד על שייכותו למחנה שומרי תורה ומצוות, ולא להיפך ח"ו. ולכן כל מי שהוא ירא שמים צריך להזהר לכסות את ראשו כשהולך ברשות הרבים, שיהיה היכר בין עובד אלקים לאשר לא עבדו, ויש בזה יותר ממידת חסידות. יש לחנך את הילדים הקטנים ולהרגילם שיהיה ראשם מכוסה בכיסוי ראש.
- ו. אסור לברך או להוציא מפיו הזכרת השם בגילוי הראש. ומכל שכן שאסור להתפלל תפילת שמונה עשרה בגילוי הראש. ואם עבר ובירך איזו ברכה בגילוי ראש, בדיעבד יצא ואינו חוזר לברך.
- ז. מי שמוכרח לשהות בגילוי הראש, כגון בבית משפט של גוים, או בשעה שהוא מסתפר, מותר לו להרהר בדברי תורה. וכן הרוחץ בים והוא בגילוי ראש.

הזמנים לפי לוח "אור החיים" המבוסס על פסקי מרן הגר"ע יוסף זצ"ל

ניו יורק	באר שבע	חיפה	תל אביב	ירושלים	
5:32	4:33	4:31	4:30	4:32	כניסת השבת
6:32	5:23	5:21	5:20	5:22	יציאת השבת
7:02	5:59	5:56	5:56	6:00	רבינו תם

עלון השבוע לעילוי נשמת הצדיק
רבי רפאל ברוך טולדנו בן רבי יעקב וחנה זצ"ל
רבה של מקנס במרוקו ומגדולי רבני עולי מרוקו
נפטר ב- י"ח חשוון תשל"א
זכותו תגן עלינו - אמן

פְּרֻשַׁת הַשָּׁבוּעַ

וַיֵּרָא

הַפְּטָרָה

וְאִשָּׁה אַחַת
מַלְכִים ב' ד'

- תלמוד תורה לבנים**
- שיעורי תורה ויהדות לבנות
  - כולץ ובית מדרש
  - כנסים תורניים
  - קירוב רחוקים
  - מכון הוצאת ספרים וחקר כתבי יד
  - דאגה לרווחת החיילים בצה"ל
  - עזרה לנזקקים
  - הדרכה רוחנית לעולים חדשים
  - מוקד עולמי לאמירת תהילים
  - שבועון תורני

לקבלת העלון בדואר - במייל או לתגובות: refael260@gmail.com

הנצחה לזכר יקירכם ותרומות - נא לשלוח לתלמוד תורה ומפעלי חסד "תנפארת רפאל" המשרד: רח' קפלנסקי 1, קרית שלום, ת.ד. 12015 תל אביב, טל. 1-800-260-260